

Rollandsparken

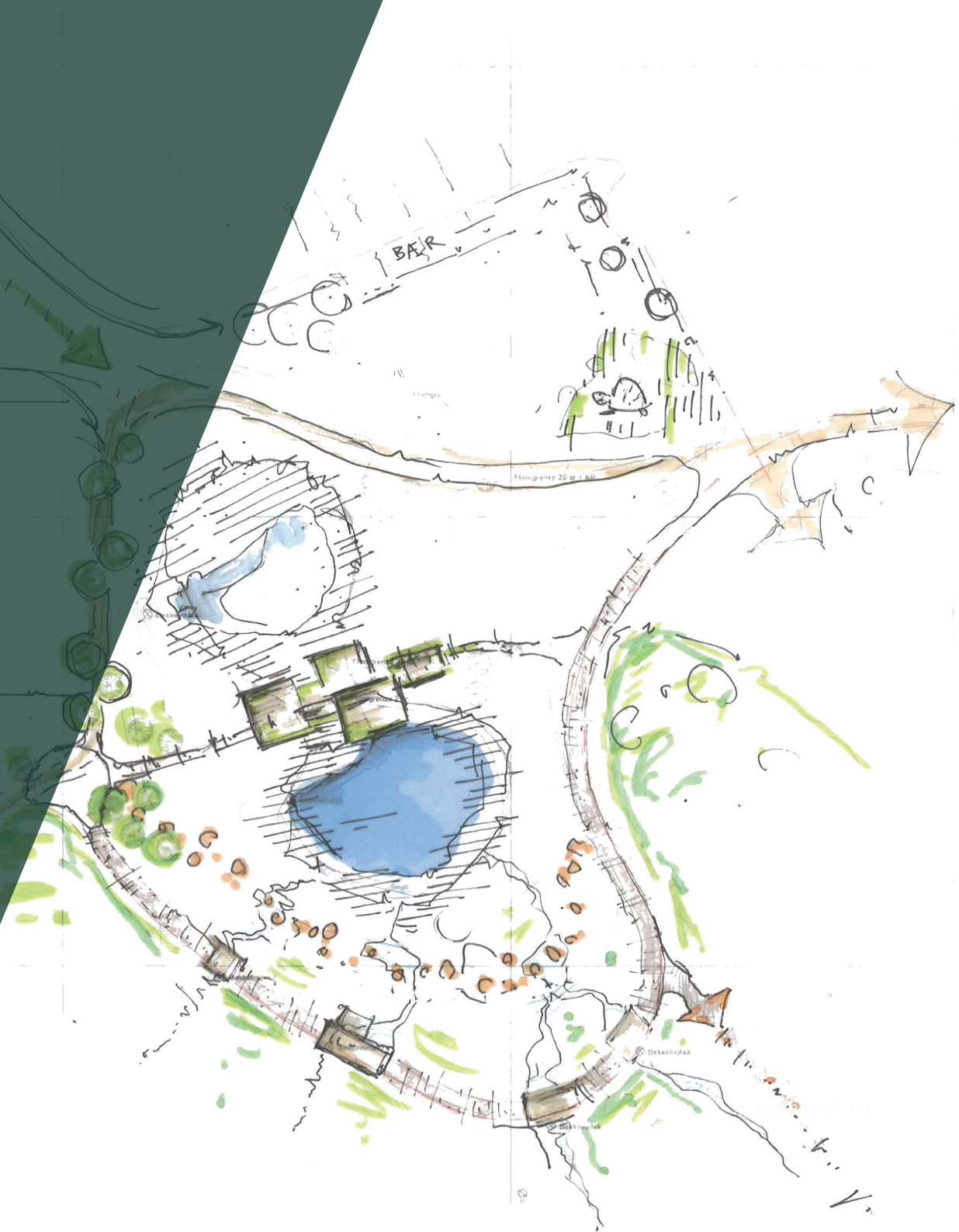
Mulighetsstudie

Notatet beskriver forslag til utforming og programmering av en framtidig rehabilitering av Rollandsparken. Utviklingen har som formål å revitalisere en viktig grønn lunge i Åsane - for mennesker og for naturen.

Arbeidet bygger på tidligere utarbeidet kunnskapsgrunnlag, og arealdisposisjon og romprogram for parken.

Dato: 25.06.2024

Versjon: 01

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver: Bymiljøetaten, Bergen kommune
Tittel på notat: Rollandsparken - Mulighetsstudie
Oppdragsnavn: Rollandsparken, utredning og prosjektering
Oppdragsnummer: 640794-01
Utarbeidet av: IAO, CHH
Oppdragsleder: CHH
Kvalitetssikring: AW
Tilgjengelighet: Åpen

Bilder uten kildehenvisning er tatt av Asplan Viak.
For øvrige bilder er fotograf nevnt ifm. bildet.
Alle kart og illustrasjoner er utarbeidet av Asplan Viak.

01	25.06.24	Leveranse	IAO, CHH	AW
Ver	Dato	Beskrivelse	Utarbeid. av	KS

Forord

I arbeidet med mulighetsstudie har hovedfokus vært å utforske hvordan tilrettelegging for lek og aktivitet for barn og unge kan ta form i Rollandsparken - når det er naturen som gir premissene og er hovedattraksjonen.

Hvordan kan naturens virkemiddel gi grunnlag for utfoldelse, læring og opplevelse i parkrommet? Vann, vegetasjon og stein er enkle byggesteiner i naturen, og samtidig er mulighetene de gir for lek nesten uendelige. En kvist er lett en fiskestang, en båt i bekken eller en flaggstang på et slott.

Studiet viser potensialet for hvordan en framtidig parkrehabilitering kan videreføre eksisterende kvaliteter - og samtidig skape nye rom der mennesker, vann og natur kan virke sammen.

Mulighetsstudiet er utført på oppdrag for Bymiljøetaten, Bergen kommune, og i tett samarbeid med kommunens prosjektleder, Alexandra Altermark. Vi takker for det gode samarbeidet, og håper studiet bidrar til at Rollandsparkens framtid er med på å gi parkens brukere lett tilgjengelig og opplevelsrik nærkontakt med naturen.

Bergen, 25. juni 2024

Charlotte H Hystad

Oppdragsleder

Anna Wathe

Kvalitetssikrer

Innholdsfortegnelse

1. Innledning

1.1 Rollandsparken og bydel Åsane

1.2 Arbeidsprosess

1.3 Lek, aktivitet og og natur - bakgrunn og formål med mulighetsstudiet

2. Mulighetsstudie

2.1 Vann, vegetasjon og stein - hovedgrep

2.2 Natur- og våtmarksområdet - Parklaboratorium for klima og natur

2.3 Kulturmarken aktivitetsområde

2.4 Parkveiene

2.5 Opplevelsesstier og det gamle veifaret

2.6 Parkområdet i vest - kollen og idrettsbakken

1 Innledning

1.1 Rollandsparken og bydel Åsane

Rollandsparken er en rolig, grønn park i bydel Åsane. Sentral plassering gjør den lett tilgjengelig for mange. De skogkledde åsryggene rundt og den åpne, gresskledde dalbunnen skaper viktige romlige kvaliteter, og er grunnlag for aktiviteter og opplevelser for parkens brukere i dag. De stedlige kvalitetene og den sentrale plasseringen gir samtidig parken et potensiale for økt bruk. Ivaretagelse og utvikling av parkområder som Rollandsparken vil være viktig for framtidens Åsane. De sentrale delene av bydelen utgjør viktige byutviklingsområder for Bergen i årene som kommer.

1.2 Arbeidsprosess for mulighetsstudiet

Arbeidet med mulighetsstudiet har pågått våren 2024, og har vært fordelt over to arbeidsfaser. Mellom arbeidsfasene har Bymiljøetaten, ved prosjektleder, hatt brukerdiallog med interessenter til parken.

- Arbeidsfase 1, mars 2024: Skisseutkast med forslag til utforming og løsninger. Utkastet utgjorde del av grunnlag for kommunens brukerdiallog.
- Arbeidsfase 2, juni 2024: Optimalisering av skisseutkast med bakgrunn i prioriterte innspill fra brukerdiallogen, og utarbeidelse av landskapsplan og tilhørende notat.

1.2 Lek, aktivitet og og natur

- bakgrunn og formål med mulighetsstudiet

Bergen kommune, ved Bymiljøetaten, har med bakgrunn i prioriteringer i handlings- og økonomiplan for 2023-2026, igangsatt planleggingen av investeringstiltak for Rollandsparken. Mulighetsstudiet inngår i dette. Studiet bygger på tidligere utarbeidet kunnskapsgrunnlag, arealdisposisjon og romprogram for parken.

Hovedgrepet i studiet videreutvikler arealdisposisjonens fire prinsipper til grunn for en framtidig parkrehabiliteringen. I disse vektlegges det å ivareta hensyn til

- **ressursbruk og klimagassutslipp** ved nødvendige tiltak - ved å bruke det parken allerede har.
- **naturmangfold** - ved å ivareta og forsterke de økologiske verdiene og det biologiske mangfoldet i parken.
- **klimatilpasning** - ved å styrke parkens evne til å håndtere overvann og flom.
- økte **rekreasjons- og opplevelsesverdier** - ved å invitere vannet og naturen tilbake til det sentrale parkområdet.

Mulighetsstudiet har hovedfokus på arealene og programmene som er særlig egnet for barns frilek, rekreasjon, naturbasert læring og opplevelser. Perspektivet i mulighetsstudiet omhandler dermed i særlig grad prinsippet om økte rekreasjons- og opplevelsesverdier, og har barn og unge som prioritert målgruppe.

Prosjektet skal som helhet bygge opp under visjoner og mål i kommunens overordnede planer og strategier, og være et strategisk bidrag til å nå målsettingene kommunen har om en grønn, aktiv og attraktiv by.

Naturstrategi for Bergen er en av disse overordnede føringene. Med bakgrunn i mulighetsstudiets perseptiv, har strategiens mål om at *'Alle bergensere kan ha daglig kontakt med natur'* vært en sentral retningslinje i utviklingen av forslag til framtidig parkutforming. Målsettingen er fulgt opp av strategi med fokus på bruk og opplevelser - definert til *'I Bergen deler vi på plassen og tilrettelegger på naturens premisser'*.

Mulighetsstudiet utforsker hvordan tilrettelegging for lek og aktivitet for barn og unge kan ta form i Rollandsparken - når det er naturen som gir premissene.

Det har vært gjennomført brukerdiallog med interessenter til parken, og studiet viderefører innspill fra disse prosessene i utformingen.

Fotograf: Ingrid Holm Andersen

2 Landskapsplan

2.1 Vann, vegetasjon og stein - hovedgrep

Hovedgrepet bygger på enkle byggesteiner vi finner i parken og skogsområdene rundt - vann, vegetasjon og stein. Slik videreutvikles Rollandsparken på naturens premiss, og lek og aktivitet knyttes tettere til naturkvalitetene som allerede finnes i området.

Dagens andedam utvides til et våtmarksområde med stor åpen vannflate, der regnvann, bekker og tilsig fra åsene rundt fyller lavbrekket sentralt i parkrommet. Kantsoner av myr- og sumpskogsmark utgjør brede vegetasjonsbelter, og er verdifulle habitat for våtmarkstilknyttede arter. I sør gjenåpnes fire lukkede bekkeløp, og vannsig fra åssidene sildrer og klukker gjennom reetablert naturterreng ned til åpne utløp i våtmarken.

Morgendagens klima kommer med mer regn og nedbør. Parken rustes med en utforming som rommer og tilpasser seg ulike vannivå. Våtmarksområdet bidrar til økt variasjon i parkens habitater, og er særlig verdifullt for naturmangfoldet.

Vann forsterkes som parkens hovedelement, og er grunnlaget for et parklaboratorium for natur og klima.

Sammen med at vannet åpnes opp fra åssidene og ned i dalbunnen, trekkes også skogbunnen lenger ned i parken. Trestokker, kvister, stein og frodig bunnvegetasjon utgjør parkgulvet i sør, og skaper en myk overgang mellom det åpne parklandskapet og den rike og frodige skogsvegetasjonen i det bratte terrenget rundt parken.

Dagens finmaskede parkveistruktur ivaretas og styrkes. Parkens ulike områder og attraksjoner er tilgjengelige for alle gjennom parkveiene. Disse er en attraksjon i seg selv, der de går over vann og bekkeløp, og snor seg gjennom skog og gressenger. Snarveier og opplevelsesstier, som det gamle veifaret og de eksisterende skogsstiene, gir viktige supplerende kvaliteter. Kollen ivaretas som en viktig grøntstruktur mellom skoleanlegg og park, og eksisterende kvaliteter for frilek videreføres.

Parkens mer opparbeidede soner ligger i ytterkant av natur- og våtmarksområdene:

- Kulturmarken, møteplassen i parken, ligger i nordøst. Romslige og varierte oppholdssoner, både for noen og for mange, attraksjoner for lek og vegetasjonssoner med spiselige vekster fyller parkens solkrok.
- Idrettsbakken ligger i sørvest. Eksisterende treningspark tilføres soner for opphold og lek, slik at området er attraktivt for alle aldergrupper. Aktivitet og trening for alle bygger opp om idrett- og treningsprogram i parkens vestre del.

Parkrehabiliteringen har som helhet intensjon om å ta vare på dagens parkkvaliteter, løfte frem historie og tidsdybde i landskapet, og samtidig bidra til å ivareta framtidens klima- og naturhensyn. Rollandsparken bygger på vann, vegetasjon og stein - og gir rom for at mennesker, vann og natur kan virke sammen.

N=6708600

N=6708500

N=6708400

TEGNFORKLARING

- Eldomsgrense
- Prosjektgrense
- Nye husedekoter
- Eksisterende bygg
- Parkett og andre anord med asfaltbelte
- Parkett med grusbakke
- Områder for aktivitet og lek
- Gress
- Gresseng og vegetasjon i buskriket
- Spisslige vekster
- Naturmark
- Kunstgress, eksisterende
- Vannspill, bekkeløp
- Våtmark
- Gravel strandene
- Det gamle velfaret
- Skogsti
- Takoverbygg
- Skogsti
- Trebro
- Bro, metallst
- Stein langs bekkeløp og i løpning
- Helt- og oppholdssteder
- Løkeleimenter
- Eksisterende løvtrær
- Eksisterende bartrær

2.2 Parklaboratorium for natur og klima - natur- og våtmarksområdet

Parklaboratorium for natur og klima.

Sjekke vannivået i dammen. Er isen trygg?

Se etter froskeegg. Høre insektssumming.

Bygge demning i bekken.

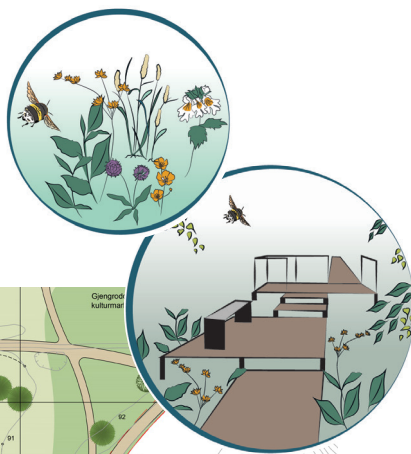
Se pinner seile avgårde på vannet.

Mate endene.

Hvile på brygga,

og se skyene seile forbi.

Skøyter og lek på isen om vinteren.

Våtmarkene er parkens naturlige midtpunkt. Dagens andedam utvides mot nord, innsnevret der parkveien ledes over vannflaten i en bro. Sammen med en forming av terrenget med mindre viker og nes, skaper dette ulike rom langs vannet. Våtmarkene har myke og frodige kantsoner. Eksisterende trær i området tas vare på, og reetableres der det er behov for nødvendige terrengtiltak.

Våtmarkene følger naturens prosesser og variasjoner gjennom året. Vannivået i området vil avhenge av vær- og sesongvariasjoner. Om vinteren vil vannflaten fryse til is, og være tilgjengelig for lek og aktivitet. Områdets midtre del anlegges som parklaboratorium for natur og klima. Brygger i ulike nivåer viser enkelt hvor mye vann det er i dammen. Ved høy vannstand kan de lavestliggende bryggene være oversvømt. Et vannmerke registrerer vannstand, og gir kunnskap og læring om vannmengde og -nivå.

I tillegg til opplevelse og kunnskap om vann og klima, gir parklaboratoriet tilgjengelighet til å oppleve områdets plante- og dyreliv. Parkvei over vannets smaleste punkt er tilgjengelig for alle, og vil være en attraktiv del av parkveinettverket. Bryggekanalen som følger langs våtmarkens østre del er universelt utformet, og gir alle tilgang til oppholdssted ved vannet i nord, med 'Andøya' som nærutsikt.

Bekkeløpene i sør åpnes opp, og her gis det mulighet for å hoppe og plaske i sildrende og klukkende vann. Kantsonen langs våtmarken i sør består mer stein og grus enn vegetasjonsbeltet ellers langs kantsonen, slik at man i dette området kan komme helt ned til vannet. Bekkene har stedvis enkle installasjoner for lek og aktivitet, som vannrenner og vannhjul, slik at små og store lett kan leke og lære om vannets krefter.

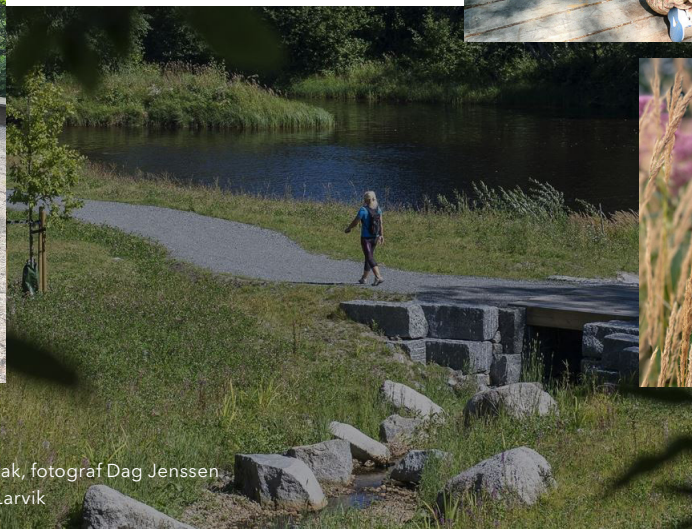
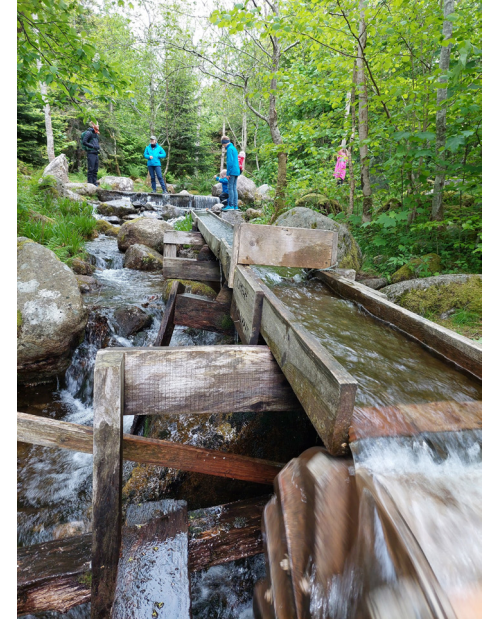

Foto Asplan Viak, fotograf Dag Jenssen
Bekkeåpning Larvik

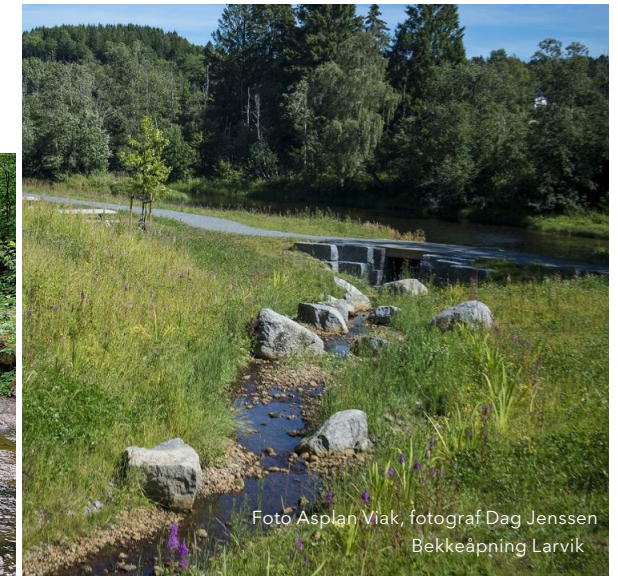

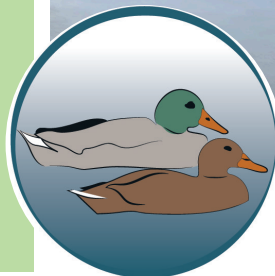
Foto Asplan Viak, fotograf Dag Jenssen
Bekkeåpning Larvik

Andre gode referanser på blågrønne parkrom:

Remiseparken i København er en grøn parklomme, nylig rehabilitert med mål om å skape en trygg og attraktiv parkdestinasjon. Se bilder:

<https://bogl.dk/remiseparken/>

Byggherre: Kobenhavns kommune, LARK: BOGL

2.3 Kulturmarken aktivitetsområde

Sitte i solen. Skjerm for vær og vind.

Dyrke sammen. Plukke sammen. Smake sammen.

Hasseltrær og bærbusker.

Langbordet. Dele historier.

Feire St. Hans med gode naboer.

Skjerme piggsvin-hjemmet, og klatre i piggsvin-pigget.

Slå hjul på turnmatte av gress.

Spille kubb og leke tikken.

Kulturmarken aktivitetsområde er parkens møteplass. Området gis en skjerm bestående av lave terrengvoller og vegetasjon mot nord og øst, som understreker at dette lune parkhjørnet åpner seg både mot solen og mot det store parkrommet i sørvest.

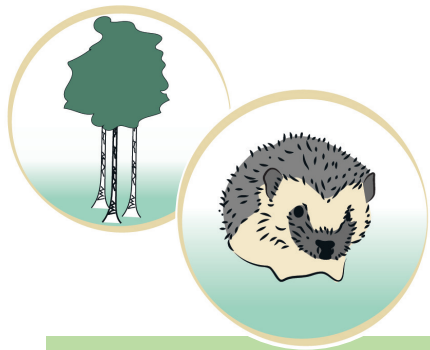
Søndre del av aktivitetsområdet er blant annet habitat for nært truet piggsvin. Vegetasjon og stiløp, som bukker seg rundt denne gjengrodd kulturmarken, ivaretar skjerm og ro for naturlivet i denne sonen.

Nordre del tilrettelegges og møbleres for aktivt opphold. Benker og sittegrupper, noen med skjerm for vær og vind, gjør dette til en grønn parkallmenning som kan tilpasses både hverdag og fest.

Områdets lekeattraksjon er en klatreløype i piggsvin-pigget. I denne kan det øves på motorikk og balanse gjennom å klatre mellom tett-i-tett med vertikale stokker, og der nett og balansetau danner en mellomliggende klatre-veg.

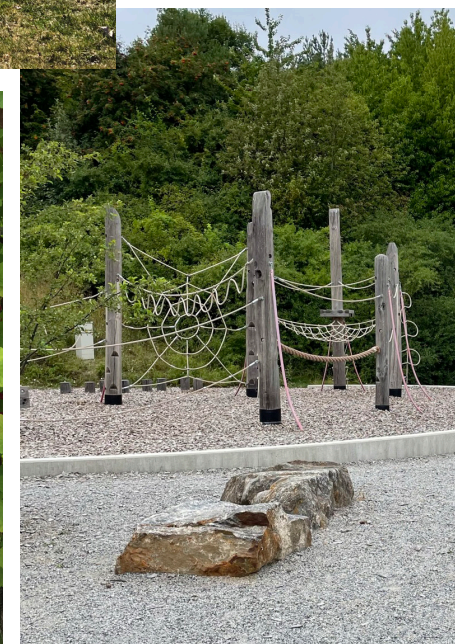
Naturelement videreføres i utformingen av de bygde konstruksjonene i aktivitetsområdet. Takkonstruksjoner over oppholdssoner skal ha vertikale element som minner om stokker eller trestammer, tilsvarende klatreløypen. Utformingen gis et rent og nytolkende formingssvar på naturens byggesteiner.

Områdets eksisterende trær tas i hovedsak vare på. Det suppleres med vegetasjon som gir smaksopplevelser til tobeinte og har verdi for pollinerende insekter, som bærbusker av stikkelsbær, solbær og bringebær. Gressflater nærmest oppholdssonene holdes åpne slik at de kan være fleksible flater for turn, ballspill og lek.

Andre gode referanser på parkrom tilrettelagt med møteplasser: Vårbergstoppen i Stockholm er tilrettelagt for lek og aktivitet, og har ulike soner som inviterer til opphold og rekreasjon. Se bilder: <https://landezine.com/varbergstoppen-by-land-arkitektur/>

LARK: LAND arkitektur

2.4 Parkveiene

500 lengdemeter løpelykke.

Sykkelkarusell. Trille, løpe, sparke og promenere.

Tilgjengelige for alle.

Ulike opplevelser langs ruten.

Små landskapsrom.

De lange siktlinjen mot åsene.

Lyden av kvekkende ender og kvitrende småfugler.

Lukten av skog.

Parkveiene knytter sammen Rollandparkens ulike områder og opplevelser.

De er et viktig element fra 1970-tallets parketablering, og knytter parken til omkringliggende områder gjennom koblinger til det overordnede og finmaskede nettverket av forbindelseslinjer på Rolland. Parkveiene er slik både gjennomfartsåren gjennom parken, men også attraksjon i seg selv: kveldsturen med hunden eller intervalløkten i gymmen. Parkveiene er viktige inngangsporter til skogsområdet i sør og stinettet som leder til Byfjellene.

Parkveiene er tilgjengelige for alle. De bukker og snor seg mykt gjennom parkens ulike rom, og gir opplevelseskvaliteter knyttet til skog, gressenger og våtmark, sammen med utsyn mot åsryggene i horisonten rundt. Over bekkene i sør går parkveien på broer, og langs med veiens trasé er steiner og trestokker med på å skape balanseruter langs veikanten.

Sykkeltilrettelegging i bydel Åsane vil involvere parkveinettet, og sykkelturen gjennom Rollandsparken skal være på naturen og de gåendes premiss. Det buktende stinettet og dekker i grus skal bidra til at farten holdes lav.

Ulike rundløyper gjennom parken gjør parkveiene til gode læringsarenaer for unge syklist. De er gode som løperuter og for rundturer i parken. Løypene synliggjøres med markeringer hver 100 meter, og en tidtaker er med på å gjøre parkveinettet til en langstrakt aktivitetssone. Benker langs parkveiene gir rom for opphold og hvile.

2.5 Opplevelsesstier og det gamle veifaret

Å ferdes fra øst til vest.

Følge stien langs bunnen av åskammene, og gå tørrskodd langs kanten av våtmarksområdet.

Hoppe over bekkefar.

Naturstier i bratte bakker.

Gå skogsløypa til gapahuken.

Bli med på kveldstur til Nukane?

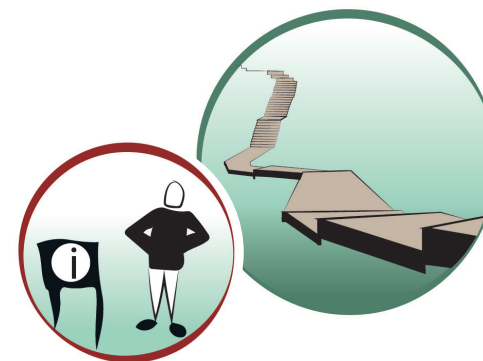
Søndagstur til fjells med sekk på ryggen.

Opplevelsesstiene supplerer hovedparkveiene, og gir tettere nærkontakt med natur og historie på Rolland. Stiene tilpasses i større grad til terreng og vegetasjon, og vil av den grunn i mindre grad kunne følge opp funksjonskrav til universell utforming.

Dagens stier i skogsområdet tydeliggjøres med enkel tilrettelegging ved inngangsportene. Slik blir eksisterende kvaliteter i skogen løftet fram som en synlig del av parken. Her kan en følge ulike ruter, korte og lange, opp åsryggene mot sør.

Vest for Rollandsparken gikk den Trondhjemske postvei i tidligere tider. Et mindre veifar over dagens parkområde koblet seg til denne, og var en forbindelsesrute mellom Hesthaugen og Flaktveit. Veifaret gjenfortelles som en opplevelsessti, og utgjør et viktig historiefortellende element i parken. Den opprinnelige stitraseen fulgte ytterkanten av det gamle myrområdet, og tilpasset seg slik datidens landskaps- og naturforhold. Gjenfortellingen av traseen bygger på det tette forholdet til omkringliggende landskapskvaliteter.

Andre gode referanser på naturrom tilrettelagt for lek, aktivitet og opplevelser:

Görväln nature reserve i Järfälla er tilrettelagt med enkle installasjoner som inviterer til lek i naturrommet. Se bilder:

<https://landezine-award.com/nature-play-area-gorvaln-nature-reserve-jarfalla/>

LARK: Urbio

2.6 Kollen og idrettsbakken - parkområdet i vest

Store trær.

Fuglekasser med fuglekvitte.

Kan du finne blåbær, knollerteknapp og skogkløver?

Akebakken. 'Unna vei - her kommer jeg!'

Det er kamp på banen! Heia heia!

Leke mens storesøster spiller kamp.

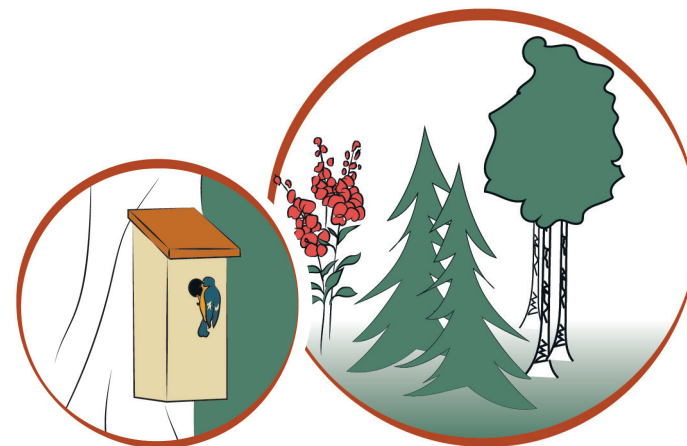
Styrketrening etter løpeturen.

Vestre del av parken er sammenflettet med anleggene rundt Rolland skole og Rolland idrettsplass.

Kollen grenser inn mot skolen, og er et verdifullt skogsområde som i dag inngår i elevens uteareal i friminuttene. Her er store trær og frodig skogsbunn, som gir gode rammer for frilek. Området tas vare på som et aktivt område for lek og læring, lett tilgjengelig for utendørsundervisningen ved skolen. Området suppleres med enkle elementer som fuglekasser i skogsområdets rolige soner og klopper over fuktige partier i skogen. Østre del av kollen skråner ned mot parkrommet. Bakken holdes som en åpen gressbakke, og sikrer en grønn forbindelse mot parkens østre del. På vinterdager med snø er det akebakke.

Idrettsbakken grenser inn mot idrettsplassen i sør, og bakken er møblert med ulike apparat for trening i dag. Her suppleres med flere aktivitetssoner for både opphold og lek, slik at området er attraktivt for flere aldergrupper. Flersjiktet vegetasjonssoner bidrar til å skape mindre rom og ulike soner.

Kilder

Kunnskapsgrunnlag

- Rapport - Geotekniske vurderinger - versjon 01 dato 27.10.2023
- Rapport - Miljøtekniske vurderinger - versjon 01 dato 18.10.2023
- Rapport - Hydrologiske vurderinger og teknisk infrastruktur - versjon 01 dato 17.11.2023
- Rapport - Lokalklima - versjon 01 dato 20.10.2023
- Rapport - Situasjonsbeskrivelse naturmangfold og fremmede arter - versjon 01 dato 20.10.2023
- Rapport - Stedsanalyse - versjon 01 dato 23.10.2023
- Sjekkliste for risiko og såbarhet (ROS)
- Miljøprogram og -oppfølgingsplan (MOP), Bergen kommune - versjon 01 05.09.2023
- Notat - Vedlegg Naturmangfold - versjon 01 08.01.2023

Arealdisposisjon og romprogram

- Rapport - Rollandsparken - Arealdisposisjon og romprogram - versjon 1 dato 08.01.2024
- Notat - Vedlegg naturmangfold - versjon 1 dato 08.01.2024

Mulighetsstudie

- Notat - Rollandsparken -Delleveranse: grunnlag til medvirkning - versjon 2 dato 05.04.2024
- Oppsummering - 4076 Rollandsparken- introduksjon (Bergen kommune, oppsummering brukerdialog)

asplan viak